

Vlaams
Parlement

vergadering **C162**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 8 maart 2017

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Peter Wouters aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de invoering van een keurmerk voor diervriendelijke melk – 1336 (2016-2017)	3
VRAAG OM UITLEG van Peter Wouters aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de bemiddeling tussen de bietentelers en de Tiense Suikerraffinaderij – 1375 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Bart Dochy aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de problematiek van de suikerbietenteelt – 1424 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de aanstelling van twee bemiddelaars in het dispuut tussen de suikerbietentelers en de Tiense Suikerraffinaderij – 1430 (2016-2017)	6
VRAAG OM UITLEG van Cathy Coudyser aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de hervorming van de Pachtwet – 1374 (2016-2017)	10
VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het Vlaams zeewierplatform – 1377 (2016-2017)	13
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het risico van antibioticaresistente bacteriën in de veeteelt – 1388 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over preventieve antibioticadetectie in de veehouderij – 1408 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het antibioticagebruik bij nutsdieren – 1411 (2016-2017)	15
VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de ontwikkeling en implementatie van precisietechnologie in de land- en tuinbouw – 1412 (2016-2017)	19
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de daling van het aantal boeren in Vlaanderen en de kritische ondergrens – 1435 (2016-2017)	22

**VRAAG OM UITLEG van Peter Wouters aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de invoering van een keurmerk voor diervriendelijke melk
– 1336 (2016-2017)**

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Wouters heeft het woord.

Peter Wouters (N-VA): Op 15 februari 2017 lazen we in een persbericht van het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) en de Universiteit Gent dat ze een snelle en betrouwbare index voor melkkoeienwelzijn hebben ontwikkeld. Momenteel worden in Vlaanderen enkel de mortaliteit en uierontstekingen bij melkkoeien systematisch opgevolgd.

De welzijnsindex die de onderzoekers hebben ontwikkeld, gaat veel breder, gaande van gezondheidsproblemen zoals kreupelheid en ziektes tot gevolgen van onaangepaste stalinrichting zoals langdurige dorst door te weinig drinkbakken en gedragsproblemen zoals schichtigheid ten gevolge van ruwe behandeling.

– Jos De Meyer treedt als voorzitter op.

Door te focussen op de belangrijkste welzijnsproblemen zou het volgens de onderzoekers gemiddeld 150 minuten duren om het welzijn van een kudde te evalueren. De index zou ook flexibel zijn waardoor indicatoren en metingen vervangen of toegevoegd kunnen worden.

Om te zoeken naar mogelijkheden om consumenten te sturen naar een diervriendelijke productkeuze, werd een enquête gehouden bij 786 consumenten in Vlaanderen. Daaruit bleek dat 32 procent van de ondervraagde consumenten een hoge intentie heeft tot het kopen van diervriendelijk geproduceerde melk en dat ze interesse hebben in informatie over het welzijn van melkvee en een mogelijk keurmerk. Bovendien zouden ze bereid zijn om meer te betalen voor diervriendelijk geproduceerde melk. 28 procent van de ondervraagden gaf aan daar geen interesse in te hebben.

De markt lijkt dus gedifferentieerd. Daarom stellen de onderzoekers voor om een keurmerk in te voeren dat gebaseerd is op een systeem dat meerdere niveaus van dierenwelzijn aangeeft, bijvoorbeeld via sterren, en met verschillende prijsniveaus. Dat zou ervoor kunnen zorgen dat een melkveebedrijf met een hoog niveau van dierenwelzijn een variërende meerprijs kan vragen en dat dat geld ook deels terechtkomt bij de veehouder zelf.

Minister, welke beleidsrelevantie heeft deze welzijnsindex, ontwikkeld door een overheidsdienst?

Wat is uw visie op een mogelijk keurmerk voor diervriendelijke melk?

Is de vertaling van deze index in een keurmerk de enige toepassing die ILVO suggereert? Ziet u of het ILVO nog andere manieren?

Overweegt u om de ontwikkelde welzijnsindex te stimuleren bij melkveehouders, eventueel via een proefproject?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Wouters, de resultaten van het onderzoek dat het ILVO heeft uitgevoerd, zijn niet beleidsadviseerend. Er moet een onderscheid

gemaakt worden tussen enerzijds de wettelijke normen waaraan melkveebedrijven zich moeten houden en die dus vanuit het beleid worden opgelegd, en anderzijds niet-wettelijke of bovenwettelijke normen die men kan volgen maar die niet beleidsmatig worden verplicht. De index die het ILVO berekende, focust zich hoofdzakelijk op dat laatste, dus op de bovenwettelijke normen.

U vraagt wat mijn visie is op een keurmerk voor diervriendelijke melk. Het is belangrijk dat hier geen verkeerde perceptie ontstaat. Het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) stelt nauwelijks inbreuken vast tegen de wettelijke beheerseisen op het vlak van dierengezondheid en dierenwelzijn op Vlaamse melkveebedrijven. Het is niet omdat men een specifiek keurmerk niet heeft, dat men niet op een correcte manier zou produceren.

Meer dan 99 procent van alle Vlaamse melkveebedrijven is ook gecertificeerd in het kader van Integrale Kwaliteitszorg Melk (IKM), wat een kwaliteitslabel is dat ook enkele bovenwettelijke normen op het vlak van dierenwelzijn en dierengezondheid omvat. Alle IKM-gecertificeerde bedrijven worden periodiek geaudit door een onafhankelijke controle-instelling om het label te borgen. Omdat ik sterk geloof in IKM, heb ik eind vorig jaar trouwens beslist om een deel van de crisis-enveloppe daaraan te besteden.

Wat keurmerken in het algemeen betreft, komt het de ondernemers in de zuivelketen uiteraard toe om op zoek te gaan naar verdienmodellen, bijvoorbeeld via productdifferentiatie of -diversificatie. Dat kan ook door zich te onderscheiden op het vlak van een aantal bovenwettelijke parameters wanneer de consument dan ook bereid is om daar meer voor te betalen. De index die het ILVO samenstelde, kan daarvoor inspiratie bieden. Maar voor alle duidelijkheid, het is niet aan de Vlaamse overheid om te bepalen welke verdienmodellen onze ondernemers al dan niet moeten implementeren. Die keuzes moeten onze ondernemers zelf maken binnen de keten.

Of er op termijn nog andere toepassingen mogelijk zijn met de ILVO-index, zal moeten blijken. Het voordeel van de tool die men ontwikkeld heeft, is dat hij toelaat om de gezondheidsstatus en het welzijn van de melkkoeien op een wetenschappelijk geloofwaardige manier te kwantificeren.

In het kader van precisielandbouw zijn er meer mogelijkheden om diegebonden parameters automatisch te meten. In dat opzicht biedt de ILVO-index perspectieven om het veemanagement te helpen sturen. Niet enkel de dieren, maar ook de landbouwers zelf hebben er belang bij om de bedrijfsprestaties te optimaliseren, en hier spelen gezonde en stressloze runderen zeker een rol.

Wat een eventueel demoproject betreft, ligt de bal nu in het kamp van de sector. ILVO heeft alle stakeholders op de hoogte gebracht van de resultaten. Het is nu aan hen om te bepalen of ze hierover een demoproject zullen uitwerken. Het initiatief voor dergelijke demoprojecten komt altijd van de sector of van de onderzoeksinstellingen zelf. Ik voorzie in de financieringsmogelijkheid, maar concrete projectvoorstellen komen bottom-up in plaats van top-down.

De voorzitter: De heer Wouters heeft het woord.

Peter Wouters (N-VA): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Ik begrijp dat heel onze sector correct werkt en dat er geen mistoestanden zijn. Waar verbetering mogelijk is, moeten we dat ook kunnen stimuleren. Er is ook een publiek dat een centje meer wil betalen voor zijn melk omdat de boer lief en vriendelijk is geweest tegen zijn koebeest. Ik wil dit niet in het belachelijke trekken. Ik geloof ook niet in bepaalde televisieprogramma's die gaan praten met de dieren, maar het welzijn van het dier is wel belangrijk. De sector is daar zelfregulerend in.

Het is goed dat u in een potje voorziet voor het geval de sector daar een stap in wil zetten. Het proefproject kan dan zeker door u worden ondersteund. Het lijkt me heel belangrijk dat de overheid dat kan stimuleren.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

Herman De Croo (Open Vld): Ik begrijp de fundamenteën van uw vraag, mijnheer Wouters, maar dan krijgt men wellicht twee soorten van melkproducenten: zij die het label hebben en hun dieren goed verzorgen, en zij die het niet hebben of krijgen. We moeten dan ook voorzichtig zijn om daar geen discriminatie te krijgen. Ik sta daar een beetje sceptisch tegenover, maar ik begrijp wel uw goede intenties.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Het is inderdaad goed dat mensen zoeken naar een verdienmodel zoals de minister zegt, maar we moeten ook opletten, zoals de heer De Croo zegt, dat we niet het beeld scheppen dat de normale melkproductie dieronvriendelijk zou zijn.

Minister, is het mogelijk om vanuit uw functie op het vlak van de nomenclatuur, op het vlak van de naamgeving aan bepaalde labels, een zekere voorzichtigheid aan de dag te laten leggen of duidelijkheid te scheppen en niet zomaar te spreken over een keurmerk diervriendelijke melk, waardoor per definitie de perceptie ontstaat dat wat niet tot het keurmerk behoort, dieronvriendelijk zou zijn? Het zou geen goede zaak zijn indien men diervriendelijke melk op die manier op de markt zou brengen.

Dat men iets supplementair aan een bepaald productieproces toevoegt en daar probeert een meerwaarde uit te halen, is op zich geen probleem, maar dat mag niet leiden tot de perceptie dat de rest eigenlijk dieronvriendelijk is. Ik weet niet of u in dat kader bevoegd bent om qua naamgeving enige arbitrage te verrichten.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik heb een aanvullend vraagje: in welke mate wordt er in Vlaanderen een onderscheid gemaakt tussen koeien die permanent op stal blijven en koeien die wel op de weide komen? Wordt ter zake een prijsverschil gemaakt voor de melk?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Ik heb daarnet in mijn antwoord heel uitdrukkelijk aangegeven dat bij ons het FAVV geen inbreuken op het dierenwelzijn vaststelt, maar ook geen inbreuken inzake de kwaliteitseisen die worden gesteld, met de nogal strenge beheerseisen die we hebben, ook als je dat internationaal bekijkt. Ik heb dat heel sterk benadrukt om aan te geven dat alle melk die bij ons op de markt komt, eigenlijk al aan heel hoge standaarden voldoet, ook op het vlak van dierenwelzijn en diergezondheid. Voor alle duidelijkheid, wij hebben zelf geen labels. De labels die nu al bestaan, zijn van onderuit gegroeid, omdat een aantal producenten daarvoor willen gaan en dat op die manier willen aangeven. Het is dus niet zo dat we eigen labels creëren. In die zin hebben we ter zake ook niet zo veel te zeggen, maar uiteraard is het ook wel een zorg van mezelf om te voorkomen dat er plotseling een label komt dat de andere melk dan zou stigmatiseren. We zijn uiteraard altijd bereid om dat te bekijken.

Mijnheer De Meyer, sommige melkerijen willen het onderscheid wat weidengang betreft invoeren, maar tot nu toe is er nergens een signaal dat dat ook een meerwaarde zou kunnen geven voor de boer. Op dit moment is er dus nog niet echt werk gemaakt van een duidelijk onderscheid ter zake, maar ik volg wel een beetje de bezorgdheid. We moeten ervoor zorgen dat ons voedsel gezond, veilig

en op een zo diervriendelijk mogelijke manier wordt geproduceerd. Dat geldt trouwens voor al ons voedsel. Alles wat daarbij komt aan labels, is inderdaad een differentiatie. Dat kan ook wel een meerwaarde op de markt creëren, maar het mag natuurlijk niet negatief afstralen op het overige dat op de markt komt. Dat is uiteraard wel iets dat we verder moeten en zullen opvolgen.

De voorzitter: De heer Wouters heeft het woord.

Peter Wouters (N-VA): Minister, ik dank u en ik dank ook de collega's voor hun waardevolle bijdrage. Ik denk dat het toch wel belangrijk is dat de kans bestaat om een meerwaarde te creëren. Op dit moment gebeurt dat eigenlijk ook al door diverse nietszeggende labels, door te zeggen dat dit of dat werd toegevoegd. Mijns inziens kan men beter op een wetenschappelijke manier echt een paar gradaties hebben. Dat wil niet zeggen dat de basismelk slecht is, maar mensen zullen zo dan kunnen kiezen. Er zal een duidelijk beeld zijn van hoe dat dier heeft geleefd en werd gemolken.

Mijnheer De Meyer, ik wil even ingaan op uw bijkomende vraag. Er is inderdaad een verschil. Vooral de kaasindustrie is zeer sterk geïnteresseerd in de eerste melk van de grazende koeien, omdat die toch een vollere smaak zou geven aan de meikaas, bijvoorbeeld.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Peter Wouters aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de bemiddeling tussen de bietentelers en de Tiense Suikerraffinaderij – 1375 (2016-2017)

VRAAG OM UITLEG van Bart Dochy aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de problematiek van de suikerbietenteelt – 1424 (2016-2017)

VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de aanstelling van twee bemiddelaars in het dispuut tussen de suikerbietentelers en de Tiense Suikerraffinaderij – 1430 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: De heer Wouters heeft het woord.

Peter Wouters (N-VA): Voorzitter, de suikerbieten, dat is een hele story aan het worden. Dat houdt ons allen duidelijk bezig. De onderhandelingen tussen de suikerbiettelers en de Tiense Suikerraffinaderij zijn al een hele tijd bezig. Ook hier in de commissie Landbouw kwam het thema al een aantal keren aan bod. De bedoeling was dat de diverse partners tegen de zomer van 2016 een akkoord zouden bereiken. Ondertussen is het het voorjaar van 2017 en de bietentelers zouden stilaan moeten beginnen te zaaien, maar van een akkoord is nog geen sprake.

Bij de laatste onderhandelingsvergadering in februari hadden de bietentelers een eigen compromisvoorstel naar voren gebracht, maar de Tiense Suikerraffinaderij wou niet ingaan op de vier voorwaarden die het Coördinatiecomité van de Haspengouwse bietentelers formuleerde.

Het compromisvoorstel werd daarmee van tafel geveegd en een andere oplossing was niet meteen in zicht.

Minister, het coördinatiecomité gaf eind februari aan dat het een officieel schrijven zou richten, aan u, als bevoegd Vlaams minister van Landbouw, en aan uw Waalse collega René Collin, met de vraag om de arbitrage op te starten. Op mijn schriftelijke vraag van 19 januari antwoordde u het volgende: "In tegenstelling tot voorheen, heeft de Europese wetgever geen formeel arbitragemechanisme meer voorzien voor de post-bietenquota periode. Dit neemt niet weg dat ik, ingeval beide partijen daar op aansturen om de slaagkansen te vergroten, bereid ben om samen met mijn Waalse collega een bemiddelende rol op te nemen."

Minister, ik neem aan dat u het schrijven hebt ontvangen. U hebt inmiddels een bemiddelingsprocedure opgestart, via bemiddelaars. Wat houdt dat concreet in? Wat zijn de mogelijke gevolgen indien er geen akkoord wordt bereikt? De tijd dringt immers volgens mij.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Ik sluit me aan bij de vorige vraagsteller en zal niet alles herhalen, maar gewoon aanvullen. ISCAL SUGAR heeft wel een interprofessioneel akkoord met de telers gesloten, maar dat is echt maar voor een jaar. Men zet eigenlijk het verhaal van het laatste quotumjaar voort. Ook daar is er op termijn dus misschien nog een onduidelijkheid, een onzekerheid die op ons afkomt.

Tussen het indienen van de vraag en vandaag zijn er inderdaad twee bemiddelaars aangesteld, zo hebben we kunnen vernemen. Minister, u hebt ook gesuggereerd dat u in het verleden informele contacten hebt georganiseerd, dat u zonder de officiële arbitrage ook wel wat bemiddelingspogingen hebt gedaan. Heeft dat tot resultaten geleid? Het heeft zeker niet tot een definitief resultaat geleid, maar is er vooruitgang geboekt dankzij de contacten die u ook hebt gehad? Welke macht hebben die bemiddelaars? Hebben ze vat op die organisaties, op die Südzucker Group? Verder meen ik dat u bijna letterlijk hebt gezegd in uw antwoord op een vraag van collega Wouters en collega De Meyer dat, door het feit dat de bemiddeling wordt opgestart, men vanuit Europa anders zal gaan kijken naar Vlaanderen. Hoe anders? Wat is dan het verschil? Waar zit het probleem? Wat is het effect van het opstarten van die arbitrage?

We weten allemaal dat we de telers in elk geval ook moeten aanraden bieten te zaaien. Geen bieten zaaien is immers ook geen oplossing, ook al hebben ze vandaag geen vast contract. Als men geen bieten meer zaait, zal het de komende jaren misschien nog dramatischer zijn. Dan lopen we het risico dat die fabrieken hier misschien ook vertrekken.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Het conflict is hier inderdaad al ruimschoots aan bod gekomen. Aansluitend op wat collega Dochy zei, wil ik daar nog aan toevoegen dat Europa voorschrijft dat de aankoopvoorwaarden voor de bieten moeten worden afgesproken in een schriftelijke sectorale overeenkomst, en dat dat misschien ook een gegeven is dat zal moeten worden meegenomen in de hele oefening om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen.

Minister, op welke manier werd tot de aangestelde bemiddelaars gekomen? Wat is de precieze opdracht die zij hebben gekregen? Staat daar ook een termijn op? Ik verwijs naar het conflict tussen de reders en de visveilingen. Laat u dat open, zolang er maar een oplossing komt? Wat zijn volgens u nog altijd de belangrijkste knelpunten tussen de telers en de suikerraffinaderij? Collega Wouters vroeg er ook al naar: hebt u ook een plan B klaar indien er geen oplossing zou worden gevonden in dit conflict?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega's, dit is voor iedereen een nieuwe situatie omdat de Europese regelgeving veranderd is. De bietsuikerketen in de Europese Unie wordt gekenmerkt door duizenden kleine individuele bietentelers en een beperkt aantal grote bietenverwerkende suikerondernemingen. Daarom heeft de Europese Unie sectorspecifieke regelgeving uitgevaardigd, om op het vlak van rechten en plichten voor een billijk evenwicht te zorgen tussen enerzijds de vele bietentelers en anderzijds de sterk geconcentreerde verwerkingsindustrie.

Zo geldt onder meer dat de voorwaarden voor de aankoop van bieten door de suikeronderneming moeten worden afgesproken in een schriftelijke sectorale overeenkomst. Een dergelijke overeenkomst moet vóór het sluiten van de leveringscontracten tot stand komen tussen de vereniging van bietentelers en de suikeronderneming. De beide partijen hebben er immers belang bij om goede afspraken te maken vooraleer het teeltseizoen begint. De boeren krijgen op die manier een garantie voor de afname van hun bieten onder de condities die zij dan kennen, terwijl de fabriek de verwerking van de bieten na de oogst beter kan plannen, door bijvoorbeeld op sectorniveau afspraken te maken over vroege of late leveringen. Zo kan men voorkomen dat alle boeren op hetzelfde moment de bieten gaan aanmelden.

Het voorbije jaar hebben de beide partijen veel vooruitgang geboekt in hun interprofessionele onderhandelingen, maar ik heb vastgesteld dat een finaal akkoord is afgesprongen op een handvol breekpunten. Tijdens het voormalige bietenquotatijdperk bepaalde de Europese Unie dat, als beide partijen onderling niet tot een akkoord kwamen, de bevoegde autoriteit van de lidstaat zelf maatregelen moest nemen om de belangen van de betrokken partijen te beschermen. Maar dit is geschrapt en afgeschaft. Het is dus niet zo dat ik zelf een bindend akkoord kan afdwingen of opleggen, het gaat dus ook niet om een arbitrage, maar dat neemt niet weg dat ik samen met mijn Waalse collega wel steeds bereid ben om een bemiddelende rol op te nemen om uit de impasse te geraken.

Nadat bleek dat het interprofessioneel overleg van eind februari niet tot een akkoord was gekomen, heb ik geoordeeld dat de tijd rijp was om tot bemiddeling over te gaan. Inmiddels werden een Nederlandstalige en een Franstalige bemiddelaar aangesteld door mezelf en Waals minister van Landbouw Collin. Ik wil vermijden dat zowel de Tiense Suikerraffinaderij als de boeren juridisch in de problemen komen ten aanzien van de Europese regelgeving, want daar zou niemand beter van worden.

We hebben getracht om een evenwichtig duo te vinden dat veel ervaring heeft met onderhandelingen en dat niet nieuw is in de landbouwsector. Zij zullen nu in alle rust en discretie werken; ze hebben al een plan van aanpak opgemaakt. Het is niet zinvol om dat hier allemaal op tafel te gooien. We moeten hun de kans geven om dat tot een goed einde te brengen. We moeten daar discreet over blijven.

Uiteraard is er een timing: er kan niet worden gezaaid zonder een akkoord. Dat staat zo in de Europese regelgeving. Dat wil zeggen dat er snel tot een akkoord moet worden gekomen.

Gelet op hun competenties en op hun ruime ervaring heb ik er vertrouwen in dat de bemiddelaars dit tot een goed einde kunnen brengen en daar moeten we in geloven, want het Europees kader is heel duidelijk, namelijk dat er een interprofessioneel akkoord móet zijn alvorens er contracten kunnen worden gesloten. Het is nu aan beide partijen om te bewijzen dat ze wel degelijk in staat zijn om compromissen te sluiten.

De voorzitter: De heer Wouters heeft het woord.

Peter Wouters (N-VA): Minister, dank u voor uw toelichting.

Een evenwichtig duo, daar zie ik van alles bij, maar dat geheel terzijde.

Ik begrijp dat u niet het achterste van uw tong kunt laten zien, we gaan niet met de fanfare het bos in om te gaan onderhandelen. Dat begrijp ik heel goed. Maar zoals u zelf aangeeft, zaaien mag pas na een contract. Tot wanneer hebben deze heren dan de tijd? Volgens mijn informatie begint de tijd toch te krimpen.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Ter verduidelijking, minister, u zegt: 'Er mag niet worden ingezaaid zonder akkoord.' Bedoelt u 'niet inzaaien'? Of is het 'geen contract afsluiten'? Normaal gezien luidt het contract de inzaai in. In welke mate kan Europa desgevallend verbieden van in te zaaien zonder contract?

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, dit toont nogmaals aan dat inzake een conflict tussen één grote speler en veel kleinere spelers overleg heel belangrijk is. U steunt de oprichting van producent- en brancheorganisaties. Het is positief dat u hen aanmoedigt: de diverse spelers in de land- en tuinbouwsector. Hier is dat niet anders. De samenwerking en het ketenoverleg zijn heel belangrijk. Ik doe nog eens een oproep om in het ketenoverleg te gaan naar structurele versterking opdat we in de toekomst dergelijke disputen kunnen vermijden.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ook voor de reders is er een bemiddelingsopdracht geweest. Het zou niet passen om daar op dit moment op in te gaan. Ik heb een vraag. Zijn er in de loop van de legislatuur nog andere bemiddelingsopdrachten geweest? Mocht dit het geval zijn, met welk resultaat?

Nog een vraag, maar het is niet erg als u daar nu niet kunt op antwoorden. Is dat in de vorige legislatuur bij uw voorganger gebeurd? Zo ja, met welke resultaten? U kunt er eventueel via het secretariaat op antwoorden.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Tot wanneer hebben ze tijd? Als het beter weer begint te worden, moeten ze inzaaien. Als het volgende week plots beter weer is, moeten er dus eigenlijk resultaten zijn van de bemiddeling. Dat is dus heel kort.

Mijnheer Dochy, men moet dus eerst een contract hebben en dan pas kan men inzaaien. Dat is effectief het probleem. Zolang er geen oplossing is, geen akkoord, geen contract, kan er niet worden ingezaaid.

We hebben geen andere bemiddelaars aangesteld buiten de reders en dit nu. In de vorige legislatuur ook niet, denk ik, maar ik zal dat laten opzoeken en ook de eventuele resultaten.

De voorzitter: De heer Wouters heeft het woord.

Peter Wouters (N-VA): Ik hoop echt oprecht dat we snel uit deze impasse te geraken, voor de telers, maar ook voor de werknemers van de suikerfabriek. Als er geen bieten zijn, moet er niet veel suiker geraffineerd worden. Deze sector is voor dat deel van Vlaanderen een belangrijke werkgever. We moeten waakzaam zijn en onze bemiddelaars maximaal ondersteunen, maar er ook met de spreekwoordelijke zweep achter zitten, want het belang van deze onderhandelingen kan toch moeilijk worden overschat.

Bart Dochy (CD&V): We kunnen enkel onze hoop uitdrukken dat we niet moeten rekenen op een lange periode van slecht weer en dat we tot een snelle oplossing komen.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Uw antwoord stelt me gerust, minister, omdat u verwijst, zoals ik ook stelde, naar Europa dat een kader schept voor de afspraken die kunnen worden gemaakt. Ik hoop dat het dispuut een goed einde zal kennen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Cathy Coudyser aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de hervorming van de Pachtwet – 1374 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord

Cathy Coudyser (N-VA): Minister, de pachtwetgeving kwam hier al vaker aan bod in deze legislatuur. Zowel de heer De Croo als anderen hebben daar vragen over gesteld. We hebben al eens een hoorzitting gehad. Er werden vragen gesteld. Tijdens een vergadering in oktober werd duidelijk gesteld waar we een oplossing voor zouden moeten vinden. Er loopt volop overleg.

We kennen natuurlijk het spanningsveld tussen enerzijds de pachtboeren die op zoek zijn naar grond, en anderzijds de eigenaars die een financiële return verwachten. Er was ook sprake van dat er stilaan tot een voorstel of ontwerp van decreet zou worden gekomen. Daarom stel ik u deze opvolgvraag, minister. Kunt u ondertussen wat meer toelichting geven bij het traject dat intussen afgelegd is, in afspraak met de sector, met de verschillende belanghebbenden? Waar zitten nog de knelpunten? Waarover is er overeenstemming? Op korte termijn landen met een voorontwerp of een voorstel van decreet, hoe ver staan we daar? Is er al zicht op een timing? Wat betreft de in de tijd beperkte looptijd van een pachtcontract, kunnen we daar al zicht geven op een mogelijke oplossing?

Een van de knelpunten was de greep van de officieel gepensioneerde boeren die hun pachtgoederen aanhouden en seizoensverpachten, al dan niet door aan de eigenaar een schriftelijk goedgekeurde onderverpachting te doen. Zijn daar al mogelijke oplossingen in zicht?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega, ik heb al een paar keer, ook hier in de commissie, aangegeven dat wij van bij het begin van deze legislatuur in nauw overleg zijn gegaan met de stakeholders over de Pachtwet. Er is meerdere keren overleg geweest met zowel de eigenaars als de pachters. Tijdens die besprekingen zijn heel veel bepalingen van de Pachtwet besproken, bijvoorbeeld de seizoenpacht, de onderpacht, het recht op voorkoop, de pensioenboeren en de opzegmogelijkheden. Ook fiscale stimuli als onderdeel van een totaalpakket werden besproken.

Ik kan u nog niets zeggen over timing en concrete voorstellen, maar ik kan u wel meegeven dat er maar over een beperkt aantal voorstellen echt consensus was tussen beide partijen. Dat zal er dus toe leiden dat er geen grondige hervorming van de pacht zal zijn, maar dat we wellicht tot een beperkte aanpassing zullen overgaan. We werken nu aan de teksten, en we hopen dat we daar snel duidelijkheid over zullen hebben.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Bedankt, minister. Als ik het goed begrijp, komt uit het overleg van de stakeholders een beperkt aantal zaken waarrond er consensus

is. Dan is de denkpiste nu om verder te werken op hetgeen waarover er consensus is. Mijn vraag is dan natuurlijk in hoeverre we de knelpunten die er in de huidige pachtwetgeving zijn, aanpakken. Is het dan wat morrelen in de marge, als ik het zo mag zeggen, of gaan we daar toch een aantal verbeteringen doorvoeren, want ik denk dat het dat wel moet zijn?

Het regeerakkoord spreekt duidelijk van een grondige evaluatie van de pachtwetgeving, die na de zesde staatshervorming de bevoegdheid van Vlaanderen geworden is, en het eventueel uitkijken naar huidige en mogelijke instrumenten van verbetering. Even ook terug naar de basis: in hoeverre is die grondige evaluatie nu gebeurd? Is dat alleen een evaluatie door de administratie, en dan wat de verschillende stakeholders aangeven als knelpunten, waarop dan verder gewerkt wordt? Of is de vraag niet of we ook eens een onafhankelijk bureau echt grondig moeten laten bekijken waar die knelpunten nu zitten en waar er eventueel mogelijke pistes zijn?

Ik denk dat een grondige evaluatie en misschien een richting aangeven, toch nog altijd interessanter is. Alles wat verbetert, is een verbetering, maar moeten we dan een ontwerp of voorstel van decreet gaan maken dat toch ook weer een impact heeft, maar als dat beperkt is... Ik zou daar toch graag meer duidelijkheid meer over krijgen. Wat zijn nu in het kader van die teksten de mogelijke oplossingen, zowel voor de eigenaars als de pachters, zodat we het probleem toch ten gronde aanpakken?

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

Herman De Croo (Open Vld): Minister, ik ben de vriendelijke koppigheid, u weet dat. Ik zou zes bouwstenen willen bijbrengen aan dit debat. Eén: men moet rekening houden met wat ik de 'vervennoetschappelijking' noem. 20 procent van het areaal is nu door nv's en bvba's verhuurd of uitgebaat. Twee: de seizoenpacht. Ik was in West-Vlaanderen op een heel mooie landbouwbeurs, met mijn goede collega Vanderjeugd. Seizoenpacht, de groententeelt in West-Vlaanderen, twee, drie, vier jaar, dat is een realiteit.

Drie: schriftelijke pachtovereenkomsten lijken mij ook belangrijk te zijn. Vier: hoe ga je jonge mensen faciliteren om pachter of landbouwer te worden of te blijven? Dat is een grote vraag. Vijf – u kent mijn stokpaardje –: wil je tienduizend hectare bossen hebben in Vlaanderen, is het zeer eenvoudig, zonder enige toelage. Laat eigenaars van gronden die beplanten als eigen gebruik met een aantal voorwaarden. Geen goede landbouwgronden, eigen boomsoorten, en je hebt tienduizend hectare bos in ons land. En zes: de waarde van een op lange termijn verpachte grond is 40 tot 50 procent minder dan de waarde van niet-verpachte grond. Dat geeft dan een mogelijke daling van successierechten, verkooprechten en andere. Mijn vraag is om dat ook te ondersteunen. Ziedaar mijn zes geboden die ik graag zou aanbrengen in dit debat.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Er zitten inderdaad een aantal knelpunten in de pachtwetgeving. Het probleem is dat die knelpunten in hoofde van de eigenaars soms zeer tegenstrijdig zijn aan de knelpunten in hoofde van de pachters. In deze commissie zoeken we naar methodes en zaken waarmee we de landbouwsector meer vertrouwen kunnen geven, maar soms hebben we geen impact op bepaalde zaken omdat Europa ze regelt. Hier zitten we echter met een wetgeving die we grotendeels zelf in handen hebben. Bepaalde fiscale aspecten zijn federaal, maar de rest is allemaal door Vlaanderen te regelen. Ik sluit me dan ook aan bij het pleidooi van de minister om zeer omzichtig te werk te gaan en om geen grote schokgolven door de sector te jagen door de onzekerheid die er is in de crisisperiode. Dat mag niet de ambitie zijn. Vlaanderen moet een aantal stappen

vooruit zetten zonder te choqueren, zonder schokgolven te veroorzaken. We brengen een aantal verbeteringen aan de Pachtwet aan die waar mogelijk zowel voor eigenaars als pachters een vooruitgang betekenen. Er zijn een aantal opportuniteiten. Laat ons daarover op korte termijn de koppen bij elkaar steken.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Ik neem aan dat we het debat vandaag niet uitputten, maar een volgend stapje zetten. Ik herinner me als eerste stap de hoorzitting die we hier hebben gehouden. Voorzitter, ik hoop dat we op het moment dat er een voorstel komt, we de ruimte hier krijgen om het debat te voeren.

Ik heb in navolging van de heer De Croo zes aandachtspunten waarop we moeten inzetten: rechtszekerheid voor de pachter, de starters belonen, oplossingen voor meerjarige seizoenspachten, voorkooprecht voor landbouwers, de pacht prijs en de fiscale aspecten, de verhouding met de eigenaars, de teeltkeuze en teeltvrijheid, ecologische aspecten en ten slotte monitoring en transparantie van prijzen en pachten. We moeten daar aandacht voor hebben. Ik wil wel onderstrepen dat Groen grote voorstander is van het behoud van de basisprincipes van de Pachtwet zoals die vandaag bestaan. Niettemin moeten we over die zes aspecten nadenken en corrigeren. Het basisprincipe dat garandeert dat er in Vlaanderen een goede voedselproductie is, moet wel overeind blijven.

Jos De Meyer (CD&V): Ik zal me beperken tot drie punten die voor mij essentieel zijn. Eerst en vooral moet er een gemakkelijkere toegang zijn tot de gronden voor jongeren en starters. Ten tweede is het essentieel dat er voldoende overleg is met de stakeholders en liefst dat er consensus bestaat over een aantal zaken die in het ontwerp van decreet zullen staan. Ten slotte wil ik benadrukken dat fiscale stimuli voor langdurige pacht mijns inziens wenselijk en noodzakelijk zijn.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: De evaluatie staat in het regeerakkoord. Er is een heel grondige evaluatie gebeurd met alle betrokken stakeholders. Ruimer kan niet. Dat gaat niet alleen over landbouw, maar ook over ngo's en het notariaat. Dat is heel ruim. Ik zie de meerwaarde niet om een extern studiebureau daar nog een aantal jaren over te laten studeren. Dat lijkt me de vis verdrinken, voor zover een vis kan verdrinken. Dat lijkt me geen meerwaarde.

Als er wijzigingen gebeuren, betekent dit een verbetering. Dat is de bedoeling. De toegang voor jonge landbouwers is iets wat ik in alle betogen hoor. Dat is uiteraard iets waar we aan werken, maar ook aan een aantal zaken voor de eigenaars.

Ik ben het eens met de leden die er zich bewust van zijn dat de oplossingen niet alleen uit de Pachtwet zullen komen. Er zullen ook andere stimuli moeten zijn. Fiscale stimuli zijn hier aangehaald. Dat is een heel belangrijke factor. Als we dat niet mee hebben in de wijziging van de Pachtwet, dan zal dat heel weinig effect hebben op het terrein.

Ik wil iedereen bedanken voor de constructieve insteken die we zeker zullen meenemen in wat we uitwerken.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): De zaken waarover consensus bestaat tussen de stakeholders, vooral de eigenaars en de pachters, en die een verbetering betekenen, willen we doorvoeren. Dat zal worden gekoppeld aan fiscale stimuli. We kijken ook om los van de Pachtwet via andere kanalen mogelijkheden te

bieden aan het pachten en verpachten en de verschillende knelpunten die zijn aangehaald, aan te pakken. Waarvan akte.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het Vlaams zeewierplatform – 1377 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Sabine Vermeulen (N-VA): Het zeewierplatform is een initiatief van de Fabrieken van de Toekomst (FvT), een samenwerkingsverband van relevante actoren dat zowel de krachten van overheid, het bedrijfsleven als onderzoek en opleiding bundelt.

Het initiatief wil op korte termijn zeewierproducten in Vlaanderen realiseren. Daartoe verenigt het platform alle actoren over de volledige waardeketen van zeewier, zodat op een efficiënte en gecoördineerde manier knelpunten met betrekking tot de kweek, verwerking en vermarkting van zeewier kunnen worden aangepakt, cross-sectorale en publiek-private samenwerkingsakkoorden worden gefaciliteerd en informatie met betrekking tot het potentieel van lokaal zeewier doorstroomt naar het industrieel en het kmo-weefsel. Ze werken aan een databank om alle stakeholders in Vlaanderen in kaart te brengen. Met dit netwerk wensen ze de zeewiereconomie op gang te brengen.

Minister, participeert Vlaanderen in het zeewierplatform? Zo ja, gaat het dan om een financiële of structurele participatie en wat houdt deze bijdrage concreet in?

Het eerdere AquaValue-project toonde aan dat de kweek van zeewier nabij de Vlaamse kust of in offshore windmolenparken een nieuwe economische activiteit met internationale allure kan worden. Ook het project AT~SEA toont aan dat intensieve zeewierkweek vandaag technisch mogelijk is, zelfs in relatief ruwe omstandigheden. Bij non-activiteit dreigt Vlaanderen dit opgebouwde momentum en zijn internationale technologische voorsprong te verliezen. Kan men, indien er voldoende interesse is, nu effectief de stap zetten naar lokale kweek van zeewier? En kan men hiervoor een beroep doen op het Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en Aquacultuursector (FIVA)?

Zijn er nog knelpunten die de kweek, de verwerking of de vermarkting van Vlaams zeewier in de weg staan? Wat zijn die knelpunten? En heeft het beleid een taak in het wegwerken van bepaalde knelpunten? Zo ja, welke taak is dat dan?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mevrouw Vermeulen, het zeewierplatform wordt getrokken door de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) van West-Vlaanderen, met medewerking van Flanders' Food, Flanders' Maritime Cluster en een aantal innovatieve Vlaamse bedrijven. Het heeft tot doel de zeewiereconomie in Vlaanderen op gang te brengen.

Het zeewierplatform zelf ontvangt geen structurele financiering. Er is wel een projectfinanciering. Er worden bijvoorbeeld momenteel een aantal acties uitgevoerd met het project SeaConomy, dat steun ontvangt in het kader van het Milieu- en Energietechnologie Innovatie Platform (MIP). Het MIP ontstond in 2005 als een samenwerking tussen de Vlaamse beleidsdomeinen Economie, Wetenschap en

Innovatie, en Leefmilieu, Natuur en Energie. Het wordt nu beheerd door i-Cleantech. Het SeaConomy-project consulteert allerhande externe actoren om na te gaan of er voldoende draagvlak bestaat voor zeewierkweek.

Het belang om de Vlaamse kansen in de zeewierkweek te onderzoeken, wordt ook onderschreven in het Vlaamse aquacultuurplatform en er is ook overleg en informatie-uitwisseling met het zeewierplatform.

Zowel productieve investeringen als innovatieve onderzoeksprojecten zijn ontvankelijk voor steun vanuit het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) en het FIVA. Dus ook zeewierkweek.

Zeewierteelt heeft een groot potentieel in het Belgische deel van de Noordzee. De kweekomstandigheden zijn goed omdat het water nutriëntenrijk is.

De vraag vandaag is of de installaties voor de teelt van zeewieren ook de omstandigheden in het Belgische deel van de Noordzee kunnen doorstaan. Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) heeft een projectvoorstel ingediend bij het EFMZV, met als partners Sioen Industries, Colruyt Group, Brevisco en Lobster Fish, dat de mogelijkheid voor geïntegreerde aquacultuur met extractieve soorten in het Belgische deel van de Noordzee zal onderzoeken. Zeewieren zijn hierin opgenomen.

Er bestaan ongetwijfeld nog knelpunten voor de kweek, de verwerking en de vermarkting. Die zullen ook worden onderzocht in het project SeaConomy. Dat project beoogt niet-technologische barrières weg te werken.

In het huidige Marien Ruimtelijk Plan (MRP) is maricultuur toegestaan in twee gebieden binnen de windmolenparken. Bij de bevraging van de belanghebbenden zal voor het volgende MRP geëvalueerd worden of deze zone voldoet aan de noden van het potentieel tot zeewierkweek. Het is echter de bevoegdheid van mijn federale collega staatssecretaris voor de Noordzee Philippe De Backer om dit uit te werken, maar mijn diensten zullen dit uiteraard verder opvolgen.

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Sabine Vermeulen (N-VA): Minister, dank u voor uw antwoord.

Onze buurlanden zijn inderdaad al begonnen met de zeewierkweek. We mogen zeker niet achterblijven als wij met deze innovatieve, duurzame teelt willen meedoen in de economische wereld.

U zegt dat wordt nagekeken of de kweek mogelijk is in het Belgische gedeelte van de Noordzee. Daar heersen inderdaad ruwere omstandigheden. In Nederland is er onder meer een zeeboerderij opgestart in Scheveningen. Die omgeving is beter beschermd dan ons deel van de Noordzee. Ik hoop dat dit positief kan evolueren en dat er ook in onze regionen een zeewierboerderij kan ontstaan.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, dank u voor uw antwoord.

Wij hebben al dikwijls deze uitdagingen of opportuniteiten aangekaart in de commissie, ook door middel van schriftelijke vragen. De vraag van mevrouw Vermeulen is terecht. Minister, u zei dat u met uw federale collega, staatssecretaris Philippe De Backer, zeker een partner hebt om onze regio op de kaart te zetten.

Ik heb nog enkele specifieke vragen. Misschien kunt u ze niet meteen beantwoorden, maar in dat geval kunnen we misschien de antwoorden via het secretariaat ontvangen. In het Europese project AT~SEA werden speciale doeken

ontwikkeld voor de aangroei van zeewier. Die werden in 2015 nog niet getest in de Noordzee. Is dat al gebeurd? Wat zijn de resultaten van dat Europese project?

In Nederland liepen er ook diverse initiatieven. Is er al meer duidelijkheid over de opvolging en resultaten van die projecten? Kunt u een stand van zaken geven?

Minister Joke Schauvliege: De antwoorden op de bijkomende technische vragen zal ik bezorgen via het secretariaat zodra ze beschikbaar zijn.

Sabine Vermeulen (N-VA): Als afsluitende opmerking wil ik, net zoals u, onderstrepen dat de kennisuitwisseling in dergelijke projecten zeer belangrijk is, zowel voor het aquacultuurplatform als voor de mosterd, die men ook in Nederland kan vinden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het risico van antibioticaresistente bacteriën in de veeteelt – 1388 (2016-2017)

VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over preventieve antibioticadetectie in de veehouderij – 1408 (2016-2017)

VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het antibioticagebruik bij nutsdieren – 1411 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Antibiotica zijn nodig om bepaalde infecties te bestrijden bij mensen en nutsdieren. Het foutief gebruik ervan, curatief, maar vooral preventief, heeft echter al geleid tot het ontstaan van resistentie bij ziekteverwekkende bacteriën.

De voorzitter van het kenniscentrum voor antibioticagebruik en -resistentie bij dieren in België (AMCRA), dat overigens zeer verdienstelijk werk levert, heeft al gewaarschuwd voor het tempo waarmee de resistentie is toegenomen sinds de eerste toepassingen van antibiotica. Bij onverantwoord gebruik van antibiotica zal het gevaar van resistente bacteriestammen verder toenemen en bestaat de kans dat bepaalde ziektes in de toekomst niet meer effectief kunnen worden bestreden. Enkel door een verantwoord en omzichtig gebruik van antibiotica zal het mogelijk blijven om ook in de toekomst infecties aan te pakken. Vanuit die overweging werd onze resolutie betreffende antibioticagebruik bij nutsdieren unaniem goedgekeurd in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement.

In eigen land wordt verder onderzocht hoe het resistentieprobleem kan worden ingedijkt, en hoe men kan vermijden dat antibioticaresten in de voedselketen terecht komen. Op 27 februari 2017 stelde het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) bijvoorbeeld de 'touwtest' voor op het salon voor land- en tuinbouw te Roeselare. Door een snelle analyse van speeksel op een zogenaamd sabbeltouw in de stal zelf vermijdt men dat varkens met antibiotica-residuen meegenomen worden naar het slachthuis.

Toch blijft waakzaamheid wenselijk. Recent werd bericht over de vaststellingen dat in de Belgische kleinhandel in een varkensvleesbereiding CPE-bacteriën werden

aangetroffen. Die bacteriën zijn bijzonder gevaarlijk omdat ze ook krachtige antibiotica afbreken. Omdat tot nu toe geen CPE-bacteriën werden gevonden op levende dieren in ons land, vermoedt men dat de CPE-bacteriën afkomstig waren van een persoon die het vlees verwerkte, of van invoer van besmet buitenlands vlees, hoogstwaarschijnlijk van buiten de Europese Unie.

Antibioticagebruik en -resistentie gaat over voedselveiligheid, over import van vlees en dieren en over de veeteelt in Vlaanderen. Daardoor hebben we te maken met zowel federale als Vlaamse bevoegdheden.

Minister, is het mogelijk een stand van zaken te geven over de gevolgen die tot nu toe gegeven zijn aan de unaniem goedgekeurde resolutie betreffende antibioticagebruik bij nutsdieren? Hoe vermijden we de insluip van gevaarlijke bacteriën via voedselimport, zodat de voedselketen en de veeteelt in Vlaanderen verder beveiligd worden?

Is de controle op ingevoerd vlees van buiten Europa op dit ogenblik voldoende? Is volgens de minister meer of andere controle nodig? Zal de minister desgevallend hierover overleggen met haar federale collega?

De preventieve opsporingsmethode via de touwtest die ILVO heeft voorgesteld, is sterk kostenbesparend aangezien dieren met antibioticaresidu's het bedrijf niet verlaten. Controle van geslachte dieren zal dus minder economisch verlies opleveren. Is het in die context zinvol om de nieuwe preventieve opsporingsmethode van ILVO via de touwtest verder te promoten? Het gaat tot nu toe immers over een experiment. Zijn er nog andere initiatieven in die zin die de minister wil promoten?

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Sabine Vermeulen (N-VA): Antibioticagebruik in de veehouderij staat opnieuw in de belangstelling in deze commissie, maar ook in het rapport dat Europa ieder jaar publiceert over resistente bacteriën. Dat rapport krijgt dit jaar meer aandacht dan anders omdat het onthult dat de gevaarlijke CPE-bacterie in 2015 werd teruggevonden in varkensgehakt van een Belgische kleinhandelaar. Carbapenem is een antibioticum dat niet mag worden gebruikt bij voedselproducerende dieren in Europa.

Volgens Herman Goossens, professor in de microbiologie, schuilt het grootste gevaar blijkbaar in het geïmporteerd vlees. Hij wijst met een beschuldigende vinger naar de onhygiënische productie van vlees in landen zoals Brazilië en China. Onderzoekers hebben vastgesteld dat een derde van het kippenvlees in de Chinese supermarkten besmet was met de CPE-bacterie.

Minister, in de dierengeneeskunde bij ons worden almaar meer maatregelen genomen om het antibioticagebruik terug te dringen. De laatste jaren is het gebruik van antibiotica bij dieren al met 16 procent gedaald. Vooral AMCRA verdient daarvoor een pluim. Er zijn dus veel redenen om vooral lokaal vlees te kopen. Welke stappen onderneemt het beleid om consumenten nog meer te stimuleren en sensibiliseren om lokaal vlees te kopen en om ons vlees op de buitenlandse markt aan te bieden als veilig en antibioticavrij vlees?

De wetenschap staat niet stil en werkt nieuwe methodes uit om antibiotica vroegtijdig op te sporen. Zo heeft ILVO op vraag van de Federatie van het Belgisch Vlees (FEBEV), de nationale vertegenwoordiger voor slachthuizen en uitsnijderijen, een methode uitgewerkt om op basis van varkensspeeksel te bepalen of er antibioticaresiduen zijn. Dat speeksel wordt handig verzameld door een stukje touw in het hok van slachtrijpe varkens te hangen en het vervolgens uit te knijpen en te analyseren. Zijn er nog recente nieuwe ontwikkelingen in antibioticatesten? Welke

stappen zullen ondernomen worden om de sector kennis te laten maken met de touwtest of met andere ontwikkelingen in antibioticatesten?

De Europese Commissie wil de inspanningen opvoeren en brengt deze zomer een nieuw actieplan uit dat het kader uitzet voor gecoördineerde maatregelen. Wordt Vlaanderen daar ook bij betrokken? Welke stappen in het beleid zullen er nog worden genomen?

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Voorzitter, maandagochtend had ik de eer om openings spreker te zijn op de studievoormiddag van de Belgian Pork Group op het Salon voor land- en tuinbouw in Roeselare, waar ook de professor van het ILVO zijn touwtests kwam toelichten, wat op zich een zeer positief gegeven is. Ook professor Jeroen Dewulf van AMCRA, ons welgekend – hij was aanwezig in de commissie op de hoorzitting rond antibiotica – was er ook. Hij waarschuwde nogmaals voor de resistente bacterie als we niet op de juiste manier met antibiotica omgaan.

Belangrijk is dat mensen van de sector van de vleesverwerkende industrie zelf, de dierenartsen maar ook de veehouders zelf die voormiddag hebben doorgebracht om bij die problematiek stil te staan en zich bewust zijn van het gevaar dat dreigt wanneer de status van ons veilig voedsel, dat nu in heel de wereld hoog aangeschreven is, zou kunnen worden aangetast.

Minister, het is natuurlijk voornamelijk federale materie, maar ik heb maandag meegegeven dat we er werk van maken vanuit dit parlement, wat onze resolutie ook belichaamt. Wij kunnen ook heel wat zaken doen rond sensibilisering, toezicht op stalhygiëne, pilootprojecten en onderzoek, waar heel wat zaken uit komen, zoals de touwtest. Dat zijn allemaal zaken waar wij op Vlaams niveau aan kunnen bijdragen.

De problematiek mogen we zeker niet onderschatten en hij is actueler dan ooit. Zoals collega Vermeulen en andere collega's aanhaalden, kan import altijd een bedreiging zijn. Het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) verzekert dat er een goed bewakingssysteem is, maar we moeten de vinger aan de pols blijven houden.

Minister, welk gevolg werd er op dit moment al gegeven aan de resolutie? Voor ons is het belangrijk om te weten wat daar de stand van zaken is. Hoe ervaren u en de administratie de medewerking op het veld zelf, meer bepaald bij boeren en dierenartsen? Is er een positieve houding ten opzichte van het bewustzijn van de problematiek? Zijn er al contacten geweest met de Nederlandse bevoegde minister, omdat er in Nederland een zeer strenge aanpak is in deze problematiek? Wordt er door het ILVO of andere Vlaamse onderzoeksinstituten mee-gewerkt aan andere Europese projecten, los van de touwtest?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega's, ik denk dat er geen enkel ander thema is waar de hoofdbevoegdheid niet bij mij zit, maar waar ik zo veel parlementaire vragen over krijg. Ik wil nog eens herhalen dat het antibioticabeleid in de veehouderij niet tot het landbouwbeleid behoort, maar wel tot het diergezondheidsbeleid, waarvoor de federale ministers De Block en Borsus exclusief bevoegd zijn. Maar u weet dat we onze verantwoordelijkheid niet ontlopen en waar we kunnen vanuit onze bevoegdheid, we volop inzetten op sensibilisering en op onderzoek. Het feit dat alle vraagstellers verwijzen naar een resultaat van dergelijk onderzoek, onder andere de touwtest, toont aan dat we dat ook menen en daar volop op inzetten.

Wat betreft de sensibilisering en het onderzoek hebben mijn diensten in het najaar van 2016 vijf informatievergaderingen, verspreid in Vlaanderen, georganiseerd, onder de titel 'Nieuwe wetgeving inzake het gebruik van diergeneesmiddelen op het landbouwbedrijf'. AMCRA nam daar het woord, maar ook het coördinatiecentrum voor antibioticagebruik in de veehouderij. Binnenkort worden twee video's gelanceerd waarin bioveiligheid op het varkensbedrijf als instrument voor antibioticareductie wordt geïllustreerd.

Op het vlak van onderzoek cofinancier ik vanuit het Landbouwbudget een Vlaams-Nederlands Interreg-project, dat mede getrokken wordt door professor Jeroen Dewulf van de Universiteit Gent. Collega Vanderjeugd, ook in Nederland wordt er terecht veel aandacht aan besteed, daarom werken we ook samen in het onderzoek en financieren we het samen.

Het ILVO en de Universiteit Gent zijn ook betrokken bij de projectaanvraag 'DISARM' in het kader van de Europese Horizon 2020. Daarbij worden veehouders aangemoedigd tot minder antibioticagebruik via uitwisseling van best practices en netwerking met veeartsen, adviseurs, industrie en onderzoekers. De eventuele selectie van dit project door de Europese Commissie zal worden bekendgemaakt in het najaar.

Wat betreft bacteriën in ingevoerd vlees, is de veiligheid van geïmporteerd vlees een federale bevoegdheid. De controle wordt uitgevoerd door het FAVV. Dat valt onder minister Borsus. Het komt hem toe om de vragen over zijn beleid te beantwoorden. Ik ga dat niet doen.

Feit is dat ons lokaal Belgisch vlees internationaal erkend wordt als topper op het vlak van de voedselveiligheid. Daar zetten we ook volop op in. Binnen het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) wordt dat uitgespeeld in het kader van de promotie van Belgisch vlees. Als men een stuk Belgisch vlees koopt, heeft de consument de garantie dat het voedselveilig is en dat er geen antibioticaresiduen aanwezig zijn, want daar wordt strikt controle op uitgevoerd.

Wat betreft de speekseltest die het ILVO ontwikkelde, start men op dit moment een pilootfase bij zes slachthuizen. Het is daarbij de bedoeling om na te gaan of een snelle controle van het speeksel op vier antibioticafamilies in de praktijk routinematig haalbaar is. Als het pilootproject succesvol zou verlopen, wil men de methode uiteraard veralgemenen met een staalname juist voor de ophaling van het slachtvarken op het bedrijf. Maar zover zijn we dus nog niet. Het pilootproject loopt. Het toont wel aan dat we vanuit onze bevoegdheid, ook al hebben we niet de hoofdbevoegdheid wat dat thema betreft, volop inzetten op het antibioticagebruik en het detecteren daarvan.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Het gesprek leert me eerst en vooral dat de inspanningen die de sector al heeft geleverd, moeten worden voortgezet om antibiotica nog verder terug te dringen. Een kritische kijk naar geïmporteerd vlees, zeker van buiten Europa, is niet overbodig. We weten weliswaar dat dit niet onmiddellijk onze, maar wel een federale bevoegdheid is.

Minister, het is goed dat u nog eens benadrukt dat lokaal Belgisch vlees maximale garanties geeft op het vlak van voedselveiligheid. Die boodschap zou moeten doordringen tot bij alle consumenten.

Sabine Vermeulen (N-VA): Vlaanderen zet inderdaad stappen vooruit in de bestrijding van antibioticaresistentie. De resolutie die we hier te berde hebben gebracht, blijft echt wel nodig. Ze mocht zelfs nog wat krachtiger zijn geweest. In de vroegere beleidsbrieven was het woord 'antibiotica' niet opgenomen. In de laatste

beleidsbrief staat het er twee keer in. Hoe meer het erin staat, hoe liever ik het heb, want Vlaanderen doet al veel, maar kan echt nog meer doen inzake onderzoek, sensibilisering en sanitaire veiligheid. We mogen die zaken niet laten liggen.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Dit is hoofdzakelijk een federale materie, maar Vlaanderen kan hier ook iets betekenen. Het doet me goed dat u in deze zaak uw verantwoordelijkheid vanuit Vlaanderen zeker niet ontloopt en dat u de problematiek verder in kaart en onder de aandacht wilt brengen.

Minister, is het Waalse Gewest ook helemaal mee in deze problematiek? Of brandt het licht alleen hier?

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Els Robeyns (sp.a): Ik wil me graag aansluiten bij de geuite bezorgdheden. De eerste vraag van mevrouw Vermeulen wil ik graag nog eens herhalen. Ons lokale antibioticavrije vlees moeten we nog veel meer als promotieargument benadrukken, zowel op de binnenlandse als op de buitenlandse markt. Daar moeten we de consument nog meer bewust van maken. Daar kunnen we nog wat stappen vooruit zetten.

Minister Joke Schauvliege: Op het nog beter bekendmaken van de goede kwaliteit van ons inlands vlees – het gaat niet alleen over de kwaliteit, maar ook over de diervriendelijk kweken – zetten we volop in. We kunnen dat blijven benadrukken, en we doen dat ook. Dat is heel belangrijk.

Het Waalse Gewest dan: alles wat federaal is, wordt uiteraard ook in Wallonië toegepast. Ze zijn daar iets minder intensief mee bezig omdat ze minder vee algemeen hebben. Het speelt daar minder omdat ze er minder intensief mee bezig zijn.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik wil alleen nog eens benadrukken dat ILVO bijzonder nuttig werk presteert voor de landbouw in Vlaanderen in een heel, heel ruim perspectief. Ik wil mijn appreciatie daarvoor uitspreken.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de ontwikkeling en implementatie van precisietechnologie in de land- en tuinbouw – 1412 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): De ontwikkeling en toepassing van nieuwe technologieën zijn zeker heel belangrijk voor de toekomst van onze land- en tuinbouwsector. Het is de bedoeling dat de toepassing van precisielandbouw resulteert in een efficiënter productieproces, waar ook het milieu beter van wordt. De nieuwe technologieën vragen echter heel wat investeringen waarvan de boer verwacht dat ze resulteren in een hogere opbrengst en winst. Dat is voor hen heel belangrijk.

De nieuwe technologieën moeten kunnen bijdragen tot het welzijn en arbeidscomfort voor de boeren. De boeren moeten vertrouwd kunnen geraken met de implementatie van de nieuwe technologieën. Uit het voorbeeld van melkroboten blijkt dat ze leiden tot minder fysieke inspanningen, maar mogelijk tot meer

werkstress. De nachtelijke alarmen en het feit dat men de klok rond stand-by moet zijn, kunnen een bron van ergernis zijn. Maar hoe langer men ermee werkt, hoe meer vertrouwd men wordt met het nieuwe systeem en hoe minder stress er zal optreden. De implementatie van nieuwe technologieën is dus heel belangrijk.

De leeftijd van onze landbouwers is tamelijk hoog. We zien weinig nieuw bloed in de sector instromen. Dat blijkt ook uit het Landbouwrapport (LARA). Het toont aan dat veel oudere landbouwers niet vertrouwd zijn met bijvoorbeeld computers en digitale processen. Dat zijn nog steeds aandachtspunten voor het beleid.

Met ILVO hebben we een instantie die constructief meewerkt aan het onderzoeken en ontwikkelen van nieuwe precisielandbouwtechnologieën. Het is belangrijk dat ze dat in de toekomst kunnen blijven doen.

Precisielandbouw moet ook de gevolgen voor het beleid en het functioneren van de overheid goed in kaart kunnen brengen. Het is goed dat u als minister het voortouw neemt in de digitalisering van de administratie. Dat is ook een positief gegeven.

Minister, hoe schat u het belang in van de implementatie van nieuwe technologieën, meer bepaald voor precisielandbouw?

In welke mate zult u met uw beleid daarop inspelen, om onderzoek en ontwikkeling verder te stimuleren, maar ook om land- en tuinbouwers te doen inzien dat zij daarin kunnen investeren?

Welke gevolgen verwacht u van de toepassing van de precisielandbouw voor de werking van de overheidsdiensten, meer bepaald op het vlak van controles?

Welke initiatieven zouden er kunnen worden ontwikkeld of worden er ontwikkeld om ook de oudere land- en tuinbouwers mee te krijgen in de toepassing van digitalisering en andere nieuwe technologieën?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Vanderjeugd, het is hier al aan bod gekomen, maar ik wil toch nog eens herhalen dat ik het belang van precisielandbouw als zeer groot inschat. Zo zijn er bij het nauwkeuriger bemesten of het behandelen met gewasbeschermingsmiddelen directe win-winsituaties, zowel economisch als ecologisch: er moeten minder middelen worden aangekocht en uiteraard wordt het preciezer aangebracht waar nodig. Precisielandbouw laat ook toe om zieke dieren, maar ook planten in een vroeg stadium te identificeren, waardoor er veel vroeger en doelgerichter kan worden opgetreden.

Vlaamse landbouw- en tuinbouwbedrijven spelen vandaag al in op die nieuwe technologieën. We hebben daarrond ook een bevraging gedaan. Daaruit blijkt dat ongeveer 43 procent van de bedrijven een vernieuwing doorvoerde in de jaren voordien, vooral dan rond die precisielandbouw en die nieuwe technieken. Dat hoge cijfer wijst dus op een continu verbeteringsproces op de bedrijven, met name in de bedrijfsprocessen, door automatisatie en precisielandbouw.

Vandaag wordt precisietechnologie al volop gepromoot vanuit het beleid, vooral via het Vlaams Landbouwinvesteringfonds (VLIF), waarbij zowel eenvoudige toepassingen als ook de meer geavanceerde worden ondersteund aan 30 procent.

Daarnaast ken ik ook projectsubsidies toe aan demonstratieprojecten die land- en tuinbouwers sensibiliseren om die innovatieve en duurzame technieken toe te passen. Vorig jaar nog heb ik vijf tweejaarlijkse demonstratieprojecten in verband met toepassingen rond Smart Farming en Precision Livestock Farming goedgekeurd, om de landbouwers daar zo warm voor te maken.

Onze diensten gebruiken nieuwe technologieën om controles uit te voeren. De meeste controles op GLB-betalingen (gemeenschappelijk landbouwbeleid) gebeuren vandaag al aan de hand van luchtfoto's en satellietbeelden. Dat leidt tot een hogere kwaliteit van de Vlaamse beheers- en controlesystemen, waardoor de Europese Commissie ons ook heeft toegestaan om het percentage controles ter plaatse te doen dalen van 5 naar 3 procent, net omdat we zo efficiënt kunnen controleren.

Deze nieuwe technologieën worden door bedrijven uit de toelevering aangeboden aan alle landbouwers. Maar uiteraard is er een verschil in investeringsbereidheid tussen jonge landbouwers die nog een hele carrière voor de boeg hebben en oudere, die bijvoorbeeld minder perspectief hebben op bedrijfsopvolging. Dat onderscheid lijkt me logisch en ik vrees dat ik dat vanuit mijn beleid moeilijk kan veranderen. Ik denk dat het dus niet evident is wat dat betreft.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is niet zo dat de vakkennis zal wegvallen door precisielandbouw. Integendeel, het is een complementair gegeven. Precisielandbouw zal ook de land- en tuinbouwers niet beschermen tegen allerhande calamiteiten. Maar het is zeker wel een toekomst. Ik merk dat u dat op diezelfde manier belichaamt in uw antwoord.

Precisielandbouw implementeert ook veel opslag van data. En als we het hebben over data, dan komt snel de privacy in het vizier. Er zijn al heel wat studiedagen geweest waarin de vraagstukken aan bod komen rond hoe we op een juiste manier omgaan met de verzamelde data, waardoor de privacy bescherming zou moeten krijgen. Dat is een heel belangrijke vraag. Minister, hoe kunt u vanuit het beleid oog hebben om op een juiste manier te kunnen omgaan met alle data die worden verzameld? Hoe kunt u op die manier de privacy garanderen?

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, ik kan mij alleen maar aansluiten bij uw antwoord. U geeft meteen het belang van die innovatie hier aan. Het is ook wel belangrijk om inderdaad te onderstrepen dat u dat niet alleen vandaag in uw antwoord doet, maar dat er ook in uw beleidsbrieven een heel belangrijk onderdeel is voorbehouden voor innovatie en dat daar terecht heel veel aandacht naartoe gaat.

Ik hoop – en ik denk trouwens ook – dat alle fracties het belang van die ontwikkeling en de implementatie van die innovatie voor onze Vlaamse land- en tuinbouw onderstrepen. Inzetten op die precisielandbouw loont. Die nieuwe technologieën zorgen inderdaad voor betere en meer dataverzameling. Het is daarnet ook aangehaald. Het maakt onze Vlaamse land- en tuinbouw competitiever. Het creëert meerwaarde. Ook op het vlak van duurzaamheid gaan we er enorm op vooruit. Ik denk dat die innovatie dus bepalend is voor de toekomst van onze Vlaamse land- en tuinbouwsector. Ik denk dat het vanuit deze commissie dan ook past om de goede werking van ILVO te onderstrepen en dat we hen vanuit deze commissie daarvoor best een pluim mogen geven.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Ik kan mij enkel aansluiten bij de positieve appreciatie voor ILVO en voor alle onderzoeksinstellingen die ook een stuk door Vlaanderen worden gefinancierd. Minister, is het voor het overzicht mogelijk om eventueel alle onderzoeksprojecten die lopen in het kader van precisielandbouw op te lijsten, met de daarbij horende budgetten die daarin vandaag worden geïnvesteerd? Moet dat via een schriftelijke vraag of kan die informatie eventueel via het secretariaat worden overgemaakt aan de leden van de commissie?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega's, ik dank u voor de terechte pluim. Het is een feit dat we daar als regio heel sterk op inzetten.

Het is inderdaad heel belangrijk dat de 'big data' nu voorhanden zijn dankzij die nieuwe techniek en nieuwe technologie.

We bekijken op dit moment welke rol de overheid daarin kan spelen. Dit is ook voor ons een redelijk nieuw gegeven en die gegevens zitten eigenlijk ook bij de landbouwers zelf. We zullen dat ook opvolgen. Op dit moment is er nog geen concrete beleidsmaatregel, maar dit is wel iets dat we volop zullen doen.

Mijnheer Dochy, u vraagt een lijst van alle projecten en budgetten. We zullen die bezorgen.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Misschien is het een insteek – maar ik weet niet of dit wel het juiste niveau is – om overleg te plegen met de staatssecretaris voor Privacy, Philippe De Backer. Misschien kan dat voor nieuwe inzichten zorgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de daling van het aantal boeren in Vlaanderen en de kritische ondergrens – 1435 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Sabine Vermeulen

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, voorzitter, collega's, de 'Wat met'-reeks wil het maatschappelijk debat over belangrijke thema's die de mens raken, op een kritische manier wetenschappelijk onderbouwen vanuit de interdisciplinaire denktank Metaforum van de KU Leuven.

Het boek 'Wat met ons voedsel?' is het werk van verschillende werkgroepsleden en auteurs. In hoofdstuk 6 stellen de auteurs de vraag of er nog toekomst is voor de Vlaamse boer.

Onderzoeker Tessa Avermaete en professor Wannes Keulemans verwoorden de visie van de Metaforum-denktank, en die klinkt een tikkeltje zorgelijk als het gaat over het aantal boeren dat in de toekomst voor ons voedsel zal zorgen: "Vandaag constateren we dat Vlaanderen nog meer dan 20.000 boeren telt, maar de continue daling kan niet genegeerd worden." En nog iets scherper: "Er moet voor gezorgd worden dat het aantal (landbouw)bedrijven niet onder een kritische massa belandt, want dan dreigen ook de kennis- en verwerkingscluster er rond te verdwijnen."

Het boek stelt onder meer de vraag waarom jongeren vandaag nog boer zouden worden. In het kader van een Europees innovatiepartnerschap heeft een groep experts zich daar gedurende twee jaar over gebogen. Ze kwamen tot de conclusie dat het profiel van starters zeer divers is en hun motivatie uiteenlopend. De keuze voor landbouw als onderdeel van een levensstijl is de grootste drijvende kracht. Ze maken een sombere analyse van de landbouw in het Zuiden, maar ook in het Westen, en bij ons hebben boeren het niet gemakkelijk. Voor genoeg alle landbouwproducten uit Vlaanderen kun je een plaats in de wereld

vinden waar ze goedkoper geteeld of gekweekt kunnen worden. Concurrenieren op kostprijs is dan, zeker in een aanbodmarkt, uitermate moeilijk of zelfs geen optie.

In Vlaanderen slagen nicheproducten bestemd voor een welbepaald eerder beperkt publiek er meestal wel in om hun unieke kader te verzilveren in een hogere prijs. Daarom opperen de wetenschappers van de KU Leuven om deze strategie toe te passen op de hele Vlaamse landbouw en de sector als het ware in zijn geheel te positioneren als niche op de wereldmarkt. Deze stelling werd in de commissie Landbouw ook al verdedigd door ingenieur Joris Relaes, administrateur-generaal van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), tijdens de hoorzittingen over schaalverandering in de landbouw.

Het hoofdstuk besluit met de vraag of de vrees terecht is dat de boerenpopulatie in Vlaanderen onder een kritisch minimum duikt. De continue daling van het aantal landbouwbedrijven kan niet blijven doorgaan. Aan de KU Leuven lijkt men te geloven in het bestaan van een kritische ondergrens. Daaronder dreigen ook de kenniscluster en verwerkende nijverheid rond landbouw te verdwijnen.

Minister, ik veronderstel dat u kennis hebt genomen van dit bijzonder interessante boek.

Welke zijn de meest waardevolle elementen in dit boek die mogelijks in het huidige beleid en/of in het toekomstig landbouwbeleid moeten worden geïmplementeerd, of is dat al het geval?

De waarschuwing over de kritische ondergrens met de mogelijke gevolgen voor onze kenniscluster en verwerkende nijverheid, is zeker belangrijk te noemen. Is het niet zinvol om uit de vertegenwoordigers van alle relevante gesprekspartners een werkgroep samen te stellen die concrete punten uitwerkt die op relatief korte termijn haalbaar zijn om een normale generatiewissel meer slaagkans te geven?

Is het voorstel haalbaar om de hele Vlaamse landbouw in zijn geheel te positioneren als niche op de wereldmarkt? In welke mate gebeurt dit al? Vergt dit een aanpassing van de huidige exportstrategie?

Moeten de consument en de burger uit dit boek ook niet leren dat de Vlaamse land- en tuinbouwsector kwetsbaar is? Zijn er zinvolle strategieën voor burger en consument om op termijn niet sterker afhankelijk te worden van de import van de grondstoffen voor degelijke voeding? Wat kan hen stimuleren om de juiste keuzes te maken?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer De Meyer, het boek waarnaar u verwijst, overloopt op een overzichtelijke manier de belangrijkste maatschappelijke vragen over landbouw en voeding. Dat gebeurt op een heldere, vlot leesbare manier. Het boek is als het ware de vulgariserende versie van de visietekst van het metaforum in Leuven over voedselproductie en voedselzekerheid van oktober 2015. Zo gaat het boek onder meer in op de duurzaamheid van landbouw, de bedreigde toekomst van de Vlaamse landbouw, gezond en duurzaam voedsel en een navenant voedselbeleid daarrond.

Het probleem van de onvoldoende instroom in de landbouwsector is zeker bekend, niet alleen bij ons maar in de volledige Europese Unie. In de eerste verklaringen over het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) na 2020 kondigt de Europees commissaris voor Landbouw ook stevast deze problematiek aan. Ik ben ervan overtuigd dat dit aspect aan bod zal komen in de wetgevende voorstellen die hij volgend jaar op tafel zal leggen voor bespreking in de Raad en het Europees Parlement.

Die voorstellen zullen dan met de sectororganisaties worden besproken in een breder geheel. Ik denk dat we beter die voorstellen afwachten en daar dan verder op werken dan nu ad hoc aparte werkgroepen op te richten.

Een positionering als niche op de wereldmarkt lijkt mij uiteraard een interessante strategie om de specifieke kenmerken van onze land- en tuinbouwproducten extra in de verf te zetten. Vooral op het vlak van voedselveiligheids garanties kunnen we het verschil maken op bijvoorbeeld de Aziatische markten. Door een nauwe samenwerking tussen beleid, onderzoek en sector kan nog extra vooruitgang wordt geboekt. Zo kun je het voorbeeld dat we daarnet hebben besproken, de speekseltest, ook in dit licht zien. Als blijkt in de piloot dat dit werkt, dan kunnen we dit vermarkten en zeggen dat bij ons alles top gecontroleerd wordt.

Via VLAM promoot het beleidsdomein Landbouw en Visserij hoofdzakelijk primaire producten uit Vlaanderen. Met onder andere reclamefilmpjes op televisie, bereiken we hiermee zeker de consument. Bij de VLAM-campagnes wordt tevens rekening gehouden met de aanbevelingen uit de actieve voedingsdriehoek, en dus draagt dit bij tot het sensibiliseren om de juiste keuzes te maken.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, wie de problematiek volgt en dit boek leest, zal niet onmiddellijk nieuwe problemen tegenkomen, maar het is wel een schitterende samenvatting in een heel bevattelijke taal van de vele zorgen die in de sector aanwezig zijn. Men omschrijft niet alleen een aantal probleemsituaties, maar men geeft ook een eerste aanzet tot oplossingen. Vandaar dat ik dit werkje – want het leest vlot – bijzonder waardeer en apprecieer.

Voor mij was het wel de eerste keer dat wetenschappers, en niet landbouworganisaties, waarschuwen voor de kritische ondergrens van het aantal boeren in Vlaanderen. Toevallig las ik in het weekend ook nog een aantal hoofdstukken over de landbouwgeschiedenis in een boekje dat is uitgegeven door de vroegere hoofdredacteur van Landbouwleven André De Mol die erop wijst dat er in 1950 nog 1 miljoen boeren waren in België. Vandaag zijn dat er in Vlaanderen nog ruim 20.000. Ik vermeld toch eventjes die cijfers omdat ze zo confronterend zijn. We zijn er misschien aan gewoon geraakt dat het aantal landbouwers verder daalt. Minister, u hebt gelijk dat dit niet alleen een Vlaams of Belgisch probleem is, heel West-Europa wordt ermee geconfronteerd. Ik wou voor deze vraag toch gebruik maken om toch op het alarmerende ervan te wijzen.

Ik hoop dat op alle niveaus – Vlaanderen, België, Europese Gemeenschap – men er zich bewust van wordt en is en ook de nodige maatregelen neemt om effectief te zorgen voor een kering, want in een aantal West-Europese landen is het toch wel 5 voor 12.

Wat de export betreft, hebben we in het verleden al onze appreciatie kunnen uitspreken over het VLAM en over de vele inspanningen die gebeuren. Zij die mee geweest zijn naar de beurs in Duitsland, de laatste maal en ook in de vorige legislatuur, zullen zich ook herinneren dat Ierland bijvoorbeeld een heel specifieke aanpak heeft om hun landbouwproducten op de markt te zetten. Misschien kunnen we op dat vlak van het buitenland nog iets leren.

Ten slotte denk ik dat het bijzonder wenselijk zou zijn – de vraag is alleen hoe je dat promoot – dat zoveel mogelijk kritische burgers dit bijzonder interessante werkje zouden lezen, want het geeft aan campagnes die vandaag worden gevoerd soms wel de mogelijkheid om meer nuances in te brengen – ik zal het op deze vriendelijke manier formuleren.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

Herman De Croo (Open Vld): Ik vind het een ongelooflijk belangrijk onderwerp. Ik wil aan de voorzitter suggereren om hier tijd aan te spenderen in de prioriteiten van reflectie met de consultatie van een aantal organismen en uiteraard de minister.

Al sinds ik klein was, heb ik het aantal landbouwers weten dalen. Ik heb in Brakel nog 500 landbouwers gekend, nu zijn het er nog 35. Dat is een fenomeen dat we vaststellen en zeer eigenaardig genoeg zien we dat we, ondanks de enorme productiviteit, de aandacht, het wetenschappelijk vernuft van onze landbewerkeren in de brede zin van het woord in fruit- en tuinbouwteelt, voor een eigenaardig fenomeen staan. Minister, ik zou een beetje stout zijn, maar met 6 hectare verlies aan ruimte per dag is er misschien een zelfoplossing bezig. Dat is stout en ik mag dat niet luidop zeggen, maar ik zie twee of drie eigenaardige fenomenen. Er zijn nog laagproductieve en kleinschalige bedrijven. Er zijn mensen met een zekere ouderdom die niet zullen worden opgevolgd. Ook dit is belangrijk om te weten, want het behoort tot de onafwendbaarheid der dingen. We hebben misschien een Europese landbouwpolitiek en misschien zelfs een landbouwpolitiek bij ons die dagtekent uit de periode toen de landbouwers talrijk waren. Misschien hebben wij ons niet voldoende aangepast. Er zijn een aantal industriële teelten. Er zijn een aantal overproductieve teelten. Er zijn een aantal seizoensteelten. Er zijn een aantal vormen van juridische aard.

Die landbouwwereld is totaal veranderd. Het landbouwbedrijf – we hebben een motie gemaakt over grootschaligheid – wordt in schaal vergroot. Dat is onafwendbaar. Er komt een andere techniek. De landbouwer is vandaag een mecanicien, zijn vrouw of partner is een ICT'er. Dat is een heel andere mentaliteit die wordt opgebouwd. De landbouwgrond daalt niet in waarde, verre daarvan.

Misschien bestaan er maatschappelijke opdrachten voor de landbouwers. Maar dat wordt niet overwogen. Wie gaat dat landschap in orde houden? Wie gaat min of meer de verwildering – wat sommigen zouden willen – voorkomen? Er zijn zodanig veel uitdagingen in het landbouwgebeuren dat het misschien de moeite is om daar eens ernstig in onze commissie over te praten, met alle mogelijkheden en wetenschappelijke benaderingen, en erover na te denken.

Ik ben niet pessimistisch, maar het zal vervellen tot een andere manier van uitbating. Het zal de intensiteit – maar die conflicteert dan met milieueisen en andere – niet kunnen ontwijken, maar mocht men bekendmaken dat de landbouw als dusdanig een soort 'eindbedreiging' kent, dan ben ik niet zeker dat de Vlaamse opinie positief zou reageren. Zij is zich gewoon aan het internationaliseren: zij is gewend – helaas – zich te bevoorraden in het buitenland. Het is een grondig probleem.

De 20.000 landbouwers moeten misschien een andere maatschappelijke functie en mogelijkheden namens de gemeenschap opnemen. We moeten dat niet verplichten. Dit moet wetenschappelijk gestoeld zijn om hun productie en inkomen waar te maken. We zijn volgens mij bezig een landbouwrevolutie te missen, als we daar geen aandacht voor hebben.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Het is een zeer merkwaardig gegeven. Als de ondergrens van het aantal landbouwers wordt overschreden, of moet ik 'onderschreden' zeggen, tast dat dan onze landbouw aan? Het klopt dat deze beroepsgroep heel klein wordt. Dat is niet hetzelfde als 'geen goede landbouw' hebben. Er zijn merkwaardige spanningen: de schaalvergroting en de druk op de prijzen. De technologische verbeteringen hebben geleid tot die schaalvergroting, en nu 'klagen' we dat er te weinig landbouwers zijn, of we stellen toch vast dat hun aantal blijft dalen.

Ik sluit me aan bij de collega's. Dit is slechts een van de fundamentele vragen, want in het boekje staan er nog meer daarvan, die zeker in het kader van ons eigen Vlaams landbouwbeleid een rol moet spelen, maar ook in het Europees GLB van de toekomst. Die denkoefening is samen met andere een belangrijke bouwsteen. Ik vind het goed dat we met ons allen voldoende stilstaan bij het langere-termijndenken en de problemen op de langere termijn. Ik sluit me aan bij de vraag.

Misschien moeten we daar eens bij stilstaan en de ruimte nemen om onze geesten open te stellen en daarover na te denken, samen met specialisten. Dat is iets wat we zelden doen, behalve bij het kenniscentrum voor antibioticagebruik en -resistentie bij dieren (AMCRA), namelijk academische mensen uitnodigen.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega's, er zijn veel wijze woorden gezegd. Het boekje kan zeker bijdragen tot een breder debat, maar we leven niet op een eiland. Ik blijf erbij dat dit Europees zal moeten worden bekeken met het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid. Wat willen we? Er is een gemeenschappelijk landbouwbeleid ontstaan. Hoe willen we de voedselproductie in Europa veiligstellen? Daarover moet een grondig debat worden gevoerd in verband met het nieuwe GLB. Hoe gaan we dat doen?

We moeten ervoor zorgen dat de ondersteuning die we geven, bij de juiste mensen terecht komt, op de juiste manier. Dat is een fundamentele vraag die we Europees moeten aanpakken.

Verder zet Vlaanderen in op de knelpunten die in het boekje aan bod komen. Wat wij met het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) doen, dat is een vrij uniek element in Europa. Er zijn niet zoveel lidstaten die dat ook doen. Dat is juist, we moeten onze land- en tuinbouw voldoende voorbereiden op de toekomst. Het zal een hevig debat worden, dat voelen we nu al. Binnen Europa zijn er verschillende strekkingen. Een land als Polen en het Poolse landbouwbeleid kunnen we niet vergelijken met het Vlaamse landbouwbeleid. Er kwam deze week een Europese Landbouwrraad samen, er was een eerste ronde rond het gemeenschappelijk landbouwbeleid. We voelen nu al dat er verschillende visies zijn, omdat er een heel andere problematiek is. Dat zal de uitdaging zijn: hoe kunnen we een Europees beleid uittekenen en toch op maat een aantal zaken toestaan? Dat moeten we goed opvolgen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik ben het volledig eens met uw repliek, minister. Ik zal bij de regeling van de werkzaamheden straks een suggestie doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.